

Leesclub 163: Migratie & globalisering

Het lied van de vreemdeling
van Linda Dielemans

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Het lied van de vreemdeling* van Linda Dielemans. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

- 1 Ronde 1 bestaat uit 5 vragen over het verloop van verhaal. De spelers draaien om de beurt een kaartje om en geven antwoord op de vraag. Daarna mogen andere spelers reageren.
- 2 Ronde 2 is een vragenrondje waarin elke speler een vraag mag formuleren aan een van de personages.
- 3 Ronde 3 is de discussieronde. In deze ronde draaien de spelers om de beurt een kaartje om van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
- 4 Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'NaamsvermeldingNietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

“Hij vraagt alleen maar hoe ik me voel - de hele tijd. Misschien omdat ik stiller ben. Of omdat ik soms stamp in plaats van gewoon loop. Of omdat de woorden van mijn lied steeds scherper beginnen te klinken. Dat zou allemaal kunnen. Maar ik zit niet te wachten op zijn bezorgde vragen. Was hij maar eens een keer boos. Dan kon ik lekker boos terugdoen.” (p.76)

Zo'n 41.000 jaar geleden is Une, een neanderthalermeisje, op de vlucht voor haar eigen stam na een tragische gebeurtenis tijdens een jacht. Ze wordt kort daarna gevonden door Nano en zijn stam van moderne mensen, die zich in hun gebied vestigen. Hun huid lijkt op elkaar, maar hun gebruiken verschillen.

Het lied van de vreemdeling is een boek over andere tijden, vooroordelen, verschillen en overeenkomsten. Het laat je nadenken over het beeld dat wij hebben van de mensen uit die tijd, en of dat beeld wel klopt. In deze leesclub gaan jullie in discussie over de bijzondere periode in de prehistorie waarin Neanderthalers en moderne mensen samenleefden. Wat leert het verhaal van Une en Nano ons over die oude geschiedenis van de mensheid?

Ronde 1: Grip op het verhaal

Draai om de beurt een kaartje om en geef antwoord op de vraag. Nadat degene die aan de beurt is antwoord gegeven heeft, mag de rest reageren of aanvullen

Ronde 2: Vragenrondje

Hieronder staan verschillende fragmenten uit het boek. Kies allemaal één fragment. Bedenk en noteer een vraag die je aan een van de personages zou willen stellen. Probeer samen antwoord te geven op die vraag.

1. Sumi en Uni jagen op een stier: 'De stier... tranen door.' (p. 14-16)
2. Une vertelt haar stam dat zij Sumi doodde: 'We gingen... en Ohé.' (p. 35-38)
3. Une wil met haar vuurmes richting het vuur rennen: 'Maar dan... blijft staan.' (p. 149-151).

Ronde 3: Discussievragen

Draai om de beurt een kaartje om van een stapel naar keuze en reageer op de discussievraag. Nadat degene die aan de beurt is antwoord gegeven heeft, mag de rest reageren.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Het lied van de vreemdeling* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen

Vraag 1

Wat betekende 'de tiende vangst' waar Sumi Une bij nodig had?

Vraag 2

Hoe vindt Une steeds de weg?

Vraag 3

Wie is Ohé?

Vraag 4

Wat verbrandt Nano tijdens de vulkaanuitbarsting?

Vraag 5

Wie benoemt Nano als zijn opvolger?

Antwoorden

- 1 Na zijn tiende vangst mocht hij een gezin stichten.
- 2 door een lied dat haar stam zingt om verschillende plekken te onthouden.
- 3 Ohé wordt door de stam van Une gezien als een soort God.
- 4 zijn voet en zijn hand
- 5 Kikè

Vraag

3

Vraag

2

Vraag

1

Antwoorden

Vraag

5

Vraag

4

Feest der herkenning? 1

Wat wist jij al over Neanderthalers voordat je dit boek las? Wat is het belangrijkste wat je over deze uitgestorven mensensoort geleerd hebt in dit boek?

Feest der herkenning? 2

Une gelooft in de macht van Ohé, een soort God die samenvalt met de natuur. Welke verschillen en overeenkomsten zie jij tussen Ohé en andere goden die je misschien kent uit de Christelijke, Islamitische, mythologische of nog andere tradities?

Feest der herkenning? 3

Une gelooft dat Ohé boos op haar is, omdat ze een vuursteen van Ohé gestolen zou hebben. Geloof jij ook in een God die net als Ohé straffen oplegt voor verkeerde keuzes? Zo ja, bespreek de verschillen tussen jouw geloof en dat van Ohé. Zo nee, leg uit waarom jij je niet tot zo'n geloof aangetrokken voelt.

Feest der herkenning? 4

Omdat Une per ongeluk Sumi heeft gedood, moet zij haar pink afstaan om zich met Sumi's moeder te verzoenen. Leg uit waarom die straf gezien wordt als een passende compensatie voor het leed dat zij heeft aangericht. Wat vind jij van deze vorm van vergelding?

Feest der herkenning? 5

'Ik weet dat hij het goed bedoelt, maar ik wil niet altijd zeggen wat ik denk of voel.' (p. 80) Herken jij wat Une denkt over Nano? Kun je een voorbeeld van zo'n soort situatie bedenken?

Feest der herkenning? 6

'Intussen heb ik van groene takken een spit gemaakt en hangen de hazen boven het vuur. Ze beginnen al lekker te ruiken.' (p. 48) Verzamel samen minstens vijf voorbeelden uit het boek van praktische vaardigheden van Neanderthalers die wij tegenwoordig verloren hebben.

Feest der herkenning? 7

Op het moment dat Une de speer op haar borst voelt en haar stam uitgaat van haar leven voor het leven van Sumi, wordt ze door Nano 'gered'. Ze vlucht, maar ze beseft wel dat dit is wat haar te doen stond. Kun je je verplaatsen in keuzes en twijfels als deze van beide personages? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 8

In het nawoord van dit boek kun je lezen nog altijd 1% - 4% van ons DNA bestaat uit Neanderthalergenen. Dat laat zien dat mensen en Neanderthalers samengeleefd hebben en samen kinderen kregen. Hoe kun je dit feit verbinden met hedendaagse discussies over 'ras': bestaan er wel 'mensenrassen' als iedereen mix is van verschillende groepen? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning?

3

Feest der herkenning?

2

Feest der herkenning?

1

Feest der herkenning?

6

Feest der herkenning?

5

Feest der herkenning?

4

Feest der herkenning?

8

Feest der herkenning?

7

Stof tot nadenken? 1

‘Kom op, zwartje. Je wilt het wel.’ ‘Noem me niet zo!’ Zwartje. Dat is dus hoe hij me ziet.’ (p. 11) Welke vooroordelen hebben de Neanderthalers in dit boek over elkaar onderling, en welke vooroordelen bestaan er tussen Neanderthalers en mensen?

Stof tot nadenken? 2

Het boek heet *Het lied van de vreemdeling*. In de meeste gevallen is de vreemdeling Une. Leg uit hoe zij in haar eigen stam een ‘vreemdeling’ was en hoe zij voor Nano een ‘vreemdeling’ is.

Stof tot nadenken? 3

Welke verschillen zie je terug in het verhaal tussen de Neanderthalers (Une en haar stam) en moderne mensen (Nano en zijn stam)? Noteer er minstens drie.

Stof tot nadenken? 4

In het boek zorgen verschillen ook voor misverstanden. Geef daarvan twee voorbeelden.

Stof tot nadenken? 5

Geven de verschillen tussen Neanderthalers en moderne mensen in het boek volgens jou een verklaring voor het feit dat Neanderthalers uitgestorven zijn en mensen niet? Verzamel samen op basis van het boek drie mogelijke oorzaken van het uitsterven van Neanderthalers.

Stof tot nadenken? 6

Nadat Une en Nano terugkeren van hun zoektocht naar Ohé, blijkt tot hun verbazing dat hun beide stammen in vrede samenleven. Later gaat het toch mis en scheiden de stammen weer van elkaar. Met welke vorm van samenleven (samen of gescheiden) hebben de stammen de beste overlevingskansen, volgens dit boek?

Stof tot nadenken? 7

Het nawoord maakt nog eens duidelijk dat de schrijver van dit boek een duidelijke boodschap aan jou als lezer wilde meegeven over de geschiedenis van de mens. Wat is die boodschap volgens jou?

Stof tot nadenken? 8

Hoe wordt de boodschap van dit verhaal versterkt door de vorm van dit verhaal, dat afwisselend verteld wordt vanuit het perspectief van Une en van Nano? Denk jij dat je de wereld van Neanderthalers beter leert begrijpen door een roman als *Het lied van de vreemdeling* dan wanneer je een geschiedenisboek over dit onderwerp zou lezen? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken?

3

Stof tot nadenken?

2

Stof tot nadenken?

1

Stof tot nadenken?

6

Stof tot nadenken?

5

Stof tot nadenken?

4

Stof tot nadenken?

8

Stof tot nadenken?

7